

Täysistunto

Tiistai 28.4.2020 klo 13.59—16.27

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi

Hallituksen esitys HE 61/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan.

Keskustelu

15.50 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koronavirusepidemiasta johtuva tilanne on näkynyt työ- ja elinkeinotoimintoihin saapuneissa yritysten yt-neuvotteluilmoituksissa sekä työttömiksi työnhakijoiksi lomautettuna tai muusta syystä ilmoittautuneiden kasvaneina määrinä. Poikkeuksellisen suuri yhtäaikaisten työttömyysetuushakemusten määrä puolestaan aiheuttaa työttömyysturvan toimeenpanijoille haasteita. Työttömyyskassat ja Kela ovatkin kertoneet, että suuren hakemusmäärän vuoksi työttömyysturvan toimeenpanossa saattaa esiintyä viivästyksiä.

Yhdessä työttömyysturvan toimeenpanijoiden kanssa on valmisteltu ehdotuksia, joiden tavoitteena on yksinkertaistaa ja selkeyttää työttömyysturvan säännöksiä ja näin keventää etuushakemusten käsittelyn edellyttämää työmäärää. Hakemusten käsittelyä sujuvoittamalla vapautetaan resursseja kasvaneen hakemusmäärän käsittelyyn. Etuuskäsittelyn sujuvoittamisella vähennettäisiin sellaista toimeenpanijoiden työtä, jonka hyöty sinänsä on edelleen olemassa mutta kasvaneiden hakemusmäärien vuoksi ei tässä tilanteessa ole väliaikaisesti perusteltua.

Työttömyysetuuden sovittelun osalta esityksessä ehdotetaan, että yritystoiminnan tuloa soviteltaessa tulot huomioitaisiin hakijan oman ilmoituksen perusteella. Lisäksi ehdotetaan väliaikaista poikkeusta niin kutsuttujen laskennallisen tulon ja erityisen sovittelujakson käyttöön. Valmistelun aikana työvaiheet ovat kuvautuneet työllistävinä, ja nämä muutokset vähentäisivät sellaista etuuskäsittelijöiden käsin tekemää työtä, joka on aikaa vievää ja jota ei ole tarkoituksenmukaista tai mahdollista siirtää tietojärjestelmien tehtäväksi.

Työmarkkinatuen tarveharkintaa ja osittaisuutta koskevien sääntöjen soveltamisesta ehdotetaan luovuttavaksi väliaikaisesti. Tässä yhteydessä haluan tuoda esiin, että Kela on valiokunnalle antamassaan lausunnossa todennut, että nämä muutokset tulisi viedä eteenpäin vain siinä tapauksessa, että myös työmarkkinatuen odotusaika väliaikaisesti poistetaan. Toinen Kelan esittämä vaihtoehto olisi, että työmarkkinatukea koskevia muutoksia ei tässä yhteydessä tehtäisi. Tältä osin tätä esitystä on tarpeen täsmentää valiokunnassa, ja se tehdään pikaisesti yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2020 vp

Arvoisa puhemies! Juuri nyt vaikuttaa siltä, että hakemuskäsittelyssä ei ole vielä ilmenyt niitä riskejä, joiden aiemmin pelättiin realisoituvan pikaisesti yhteiskunnan reagoidessa COVID-19-epidemiaan. Tämä ei tarkoita sitä, etteikö riskiin pitäisi varautua ja etteikö tämä tilannekuva voisi muuttua. Työttömyysturvalakiin sisältyy jo nyt mahdollisuus maksaa työttömyysetuutta ilman päätöstä ennakkona. Nyt esitetään väliaikaisesti muutettavaksi työttömyysetuuden maksamista ilman päätöstä koskevaa säännöstä. Työttömyysetuutta voitaisiin väliaikaisesti maksaa hakemuksen perusteella ennakkona enintään kuudelta kuukaudelta, kun nyt raja on kaksi kuukautta. Näin turvattaisiin työttömyysetuuden hakijalle toimeentulo, jos työttömyysetuushakemusten käsittely viivästyy, ja näin vähennettäisiin toimeentulotuen hakemista.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Laki olisi voimassa väliaikaisesti lokakuun loppuun saakka.

15.54 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Me olemme viime aikoina keskustelleet hyvin monistakin väliaikaisista poikkeamista eri lakeihin. Tämä kertoo tietysti siitä, että hallitus reagoi voimakkaasti erilaisiin yhteiskunnan tilanteisiin, joihin koronavirusepidemia on tämän yhteiskuntamme sysännyt. Tämä epidemia on pysäyttänyt valitettavasti myös monet yritykset, ja lomautettuna on jo yli 150 000 henkeä. Uusia ilmoituksia yt-neuvotteluista saadaan päivittäin. Työttömyysetuushakemusten määrä on kasvanut, kuten jokainen meistä ymmärtää, runsaasti normaalitilanteeseen verrattuna.

Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettävän väliaikaisia poikkeuksia työttömyysturvalakiin, jotta hakemuksen käsittely kevenisi eikä etuuksien saaminen hidastuisi. Tämä on hyvä lähtökohta asialle. Tämä kevennetty menettely saattaa toki mahdollistaa virheiden ja väärinkäytöstenkin riskiä — toivon, ettei näin käy — mutta nämä poikkeusolot vaativat rohkeita päätöksiä, ja ne vaativat myöskin nopeita päätöksiä.

Puhemies! Ylipäätään työn merkitys kasvaa heikossa työmarkkinatilanteessa. Työ tuo meille taloudellista turvaa, ja palkka mahdollistaa monet meidän vapaa-ajan haaveemme. Työllä on kuitenkin monia muita hyvinvointia ja elämänlaatua parantavia vaikutuksia. Työ rytmittää meidän jokaisen arkea, ja merkityksellisen työn tekeminen nostaa myöskin itse-tuntoa ja oman arvostuksen tuntua. Töissä tavataan työkavereita, ja työpaikka on monelle meistä tärkeä tällaisen sosiaalisen elämän keskus. Työporukoissa jaetaan iloja, jaetaan suruja ja tuetaan toisia.

Puhemies! Työttömyys on haastavaa niin taloudellisesti kuin henkisesti. Tällainen ehdotuksessa mainittu nopeasti ja sujuvasti saatu myönteinen etuus päätös helpottaa hätää, helpottaa tilannetta ja vahvistaa myöskin uskoa yhteiskuntaan.

15.57 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri ja muut paikalla olijat! Kiitos tästä työttömyysturvan käsittelyn joustamisesta. Niin kuin tuossa aiemmin kurssilainsäädännön yhteydessä jo keskustelimme, niin meillä on valtava määrä tällä hetkellä ihmisiä lomautettuina. Historiassamme ei ole edes 90-luvulla ollut lähellekään tällaista määrää lomautusten piirissä kuin tällä hetkellä on, ja työttömien työnhakijoiden määrä työ- ja elinkeinoministeriön listoilla on kasvanut vuodentakaisesta yli 70 000:lla jo tässä vaiheessa. Elinkeinoelämän keskusliiton, itse asiassa jo kuukauden vanhan, arvion mukaan jopa 18 prosenttia suomalaisista yrityksistä on vaarassa ajautua konkurssiin. Tämä olisi muuten merkittävästi korkeampi lopputulema kuin 90-luvun lamassa. Täällä on tänään käytetty hyviä puheenvuoroja ja muisteltu niitä tapahtumia, mitä 90-luvun lamassa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2020 vp

tapahtui ja miten edelleen sitä tuskaa monet perheet, entiset yrittäjät, tuon ajan lapset nyt jo aikuisina harteillaan kantavat. Pitää muistaa, että nyt tarvitaan toimenpiteitä, että autamme näitä yrityksiä yli tämän vaikean ajan.

Ensisijaista on siis huolehtia siitä, että työttömyys ei räjähtäisi käsiin. Reagoinnin pitäisi olla ennen muuta yritysten auttamisessa tämän vakavan kriisin yli. Yritystuet — Business Finland, ely — ovat sellaisia, joihin pitää nyt kiinnittää enempi huomiota. On tosiasia, että hallitus on epäonnistunut näiden yritystukien kohdentamisessa niille yrityksille, jotka niitä ennen muuta tällä hetkellä tarvitsevat, ja siitä on turha Business Finlandia syyttää. He ovat jakaneet rahat juuri niiden kriteereiden ja lainsäädännön pohjalta, jonka hallitus heille on antanut.

Oma ongelmansa on sitten se, että joku ihme meidän hallituksessa jarruttaa tätä ravintola- ja kahvila-alan tukea, jota eduskunta on yksituumaisesti edellyttänyt annettavaksi, ja kyllä, arvoisa ministeri, sinne tulee vielä valtava määrä näitä työttömyysturvahakemuksia, jos te nyt annatte näiden kahviloiden ja ravintoloiden mennä tämän kinastelun ja viivyttelyn takia konkurssiin. Tarvitaan nopeita toimenpiteitä, joilla autetaan nämä ravintolat ja kahvilat tämän vakavan kriisin yli. Näitä toimenpiteitä tarvitaan yrityskentälle laajasti laidasta laitaa, ja toivon, että teidän neuvotteluissa näihin löytyy ratkaisuja.

On tärkeää, että silloin, kun ihminen joutuu lomautetuksi tai työttömäksi, tämä ministeri Pekosen esittelemä työttömyysturvan joustaminen saadaan nopeasti käyttöön. — Kiitos siitä.

16.00 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Koronavirus todella koettelee ihmisiä monella tapaa eikä vähiten tietysti taloudellisesti. Työ- ja elinkeinoministeriön eilisen tiedon mukaan 16.3. jälkeen alkaneita lomautusjaksoja oli Suomessa noin 164 000, ja alkaneet yt-neuvottelut koskivat noin 450 000:ta työntekijää — melkoisen karmaisevia lukuja jo tässä vaiheessa.

Monet yritykset ja työnantajat eivät ole pystyneet rajoitusten ja erityisen tilanteen aiheuttamien vaatimusten vuoksi sopeuttamaan toimintaansa muutoin kuin lomauttamalla tai jopa irtisanomalla työntekijöitä. On selvää, että yhtäaikainen suuri työnhakijoiden ja työttömyysturvahakemusten määrä aiheuttaa täydellisen poikkeustilanteen myös työttömyysturvan maksuun. Eduskunta onkin jo aiemmin edellyttänyt hallitukselta, että se selvittää keinoja työttömyysturvaetuuksien käsittelyn sujuvoittamiseksi ja varmistaa työttömyyskassojen sekä Kelan toimeenpanon, ettei viivästyksiä maksuihin tulisi.

Nyt annetulla hallituksen esityksellä vastataankin tuohon eduskunnan pyyntöön. Esitys on näissä olosuhteissa laadittu hyvin kiireisessä aikataulussa, ja sen tavoite on hyvä. Tavoitteena on yksinkertaistaa työttömyysturvan säännöksiä, ja näin keventää etuushakemusten käsittelyn edellyttämää työmäärää. Tämä koskisi eräitä työttömyysetuuden sovittelutilanteita, työmarkkinatuen erityisehtoja ja työttömyysetuuden maksamista ilman päätöstä koskevia edellytyksiä. Etuutta voitaisiin väliaikaisesti maksaa hakemuksen perusteella enakkona enintään kuudelta kuukaudelta. Tämä olisi valtava helpotus etuuksien toimeenpanoon ja näin ollen ihmisten toimeentulon turvaamiseen.

On kuitenkin huomattava, että kun kiireessä valmistellaan asioita, niin on olemassa myös riskejä siihen liittyen. Ministeri Pekonen totesi, että tähän asti ne riskit eivät ole konkretisoituneet, niin kuin ehkä pelättiin, ja etuuskäsittely on yllättävänkin hyvin sujunut vielä tähän asti, mutta on huomioitava, että hakemuksia on tullut, niitä on tällä hetkellä käsitellyssä ja valitettavasti niitä tulee vielä lisää. Siitä johtuen edelleen toivon, että kiinnite-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2020 vp

tään huomio siihen riskiin, niin että meidän järjestelmämme taipuvat näihinkin muutoksiin ja uudistuksiin, joita nyt ollaan esittämässä, ja siihen, että henkilöstön aika ei missään nimessä kulu koulutukseen ja uusien järjestelmien opetteluun vaan saadaan oikeasti ne resurssit sinne, mihin tämänkin hallituksen esityksen tarkoitus on ollut ne saada.

16.03 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Kun hallitus 16.3. totesi poikkeusolojen voimassaolon, yt-neuvotteluiden ja lomautusten määrä lähti heti voimakkaaseen kasvuun. Kuten edustaja Viljanenkin tuossa sanoi, niin tosiaan TE-toimistoille saapuneita yt-ilmoituksia on eiliseen mennessä kirjattu yli 5 100 työnantajalta, ja ne koskevat yhteensä noin 459 000:ta työntekijää. Huoli työttömyyskassojen ja Kelan ruuhkautumisesta on tuotu esiin monelta taholta, ja olen itsekin esittänyt täällä aikaisemmin, että pitäisi miettiä, voidaanko työttömyystukea maksaa ennakkona, jotta ihmiset pääsisivät tästä yli. Tähän huoleen hallitus on nyt vastannut tällä käsittelyssä olevalla lakiesityksellä, joten kiitos siitä.

Esityksessä ehdotetaan tehtäväksi väliaikaisia muutoksia, joiden tavoitteena on yksinkertaistaa eräissä tilanteissa työttömyysturvan säännöksiä ja näin keventää etuushakemuksen käsittelyn edellyttämää työmäärää. Ehdotettavat muutokset koskevat eräitä työttömyysetuuden sovittelutilanteita, työmarkkinatuen erityisiä ehtoja ja työttömyysetuuden maksamista ilman päätöstä koskevia edellytyksiä. Työttömyysetuutta voitaisiin väliaikaisesti maksaa hakemuksen perusteella ennakkona enintään kuudelta kuukaudelta.

Tosiaan poikkeusolojen voimassaoloa on nyt puolitoista kuukautta, ja nyt tällä hetkellä emme vielä tiedä, missä vaiheessa näitä rajoituksia aletaan purkamaan. Hallitus on luvannut siitä tiedottaa vapun jälkeen, 3. päivä toukokuuta. Siinä mielessä mietin, riippuen niistä toimenpiteistä, ehtiikö tällä lakiesityksellä olla semmoisia vaikutuksia, että siitä oikeasti on hyötyä. Jos käy niin, että näitä rajoituksia voidaan purkaa hyvinkin pikaisessa aikataulussa, se hyöty ehkä jää vähän pienemmäksi.

On ymmärrettävää, että kun tässä tilanteessa hallituksen tekemät toimenpiteet on tehty kovassa kiireessä ja kovalla paineella, siinä saattaa jäädä sitten huomioimatta se toimeenpanon helppous ja yksinkertaisuus, ja niitä joudutaan sitten jälkepäin vähän miettimään. Nyt tämä asia tulee sote-valiokunnalle tosi pikaisella aikataululla, niin että me saimme sen 30-sivuisen hallituksen esityksen tosissaan eilen, ja se perustuu kohtalaisen monimutkaiseen lainsäädäntöön, ja vinon pinon asiantuntijalausuntoja saimme tänä aamuna kello 9, sähköposteja, joita en itse ole vielä ehtinyt lukea, että tässä nyt sitten tämä ilta menee varmaan näitä selatessa. Tosiaan käsitellään tämä huomenna sote-valiokunnassa, ja toivon mukaan, jos kaikki hyvin menee, saadaan siitä mietintö aikaiseksi, ja palaamme tähän keskusteluun sitten seuraavan kerran täällä salissa sen jälkeen. — Kiitoksia.

16.07 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Palaan siihen, että noin kolme viikkoa sitten tässä salissa hyväksyttiin työttömyysturvalain muutos, jossa oli mukana muun muassa omavastuuajan poistaminen lomautettujen osalta, ja sen lain käsittelyn yhteydessä eduskunta antoi myös ponnin, jossa se kiinnitti huomiota toimeenpanoon Kelan ja työttömyyskassojen osalta. Nyt ollaan sitten siinä tilanteessa, että meillä on olemassa tämä hallituksen esitys, jossa tätä toimeenpanoa halutaan parantaa Kelan ja työttömyyskassojen osalta.

Samalla haluan todeta, että perjantainahan annettiin toisen lisätalousarvion myötä 41 miljoonaa euroa Kelalle toimeenpanon parantamiseen ja 20 miljoonaa euroa työttömyyskassoille. Eli hallitus on myös pyrkinyt ja eduskunta omalta osaltaan pyrkinyt paranta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2020 vp

maan myös tätä resursointia, ja käsittääkseni esimerkiksi Kelaan on palkattu viisumikäsiteljiä, jotka helposti pystyvät ottamaan näitä uusia hakemustehtäviä käsiteltäväksi.

Hallituksen esityksen, joka meillä on nyt käsittelyssä — kuten on tullut jo monessa puheenvuorossa, muun muassa esittelijän, ministerin puheenvuorossa, esille — on tarkoitus tehdä sitä, että poistetaan väliaikaisesti sellaisia tehtäviä näiltä etuuskäsittelijöiltä, että he saavat laitettua kaiken tarmonsä nimenomaan näiden työttömyysturvahakemusten käsittelyyn. Siitähän tässä kaiken kaikkiaan yksinkertaisuudessaan on kysymys. Meille on kerrottu ja tässä tuotu esille myös, että tätä on valmisteltu hyvässä yhteistyössä Kelan ja työttömyyskassojen kanssa, ja on syytä uskoa, että nämä tahot ovat parhaita tuntemaan oman työnsä ja sen, mitkä ovat niitä toimia, jotka helpottaisivat sitten näitten hakemusten käsittelyä, jotta he saisivat siihen enemmän energiaa laitettua.

Yksi kohta, josta haluan erityisesti sanoa: On merkityksellistä, että meillä tällä hetkellä lainsäädännössä on, että kahden kuukauden ajan voidaan työttömyysturva maksaa ennakkomaksukäsittelyllä, ja tässä hallituksen esityksessä se nostetaan peräti kuuteen kuukauteen. Eli tämä on tässä minusta se iso merkityksellinen kysymys.

Sitten lopuksi haluan todeta ministeri Pekosen esille ottamasta Kelan kannanotosta, että uskoisin, että meillä valiokunnassa löytyy myös yhteistä tahtoa siitä, että haetaan ministeriön kanssa pikaisesti ratkaisua siihen, jotta tämä hallituksen esitys saataisiin käsiteltyä ja vietyä mahdollisimman ripeästi eteenpäin. Sillä tavalla ainakin itse pyrin toimimaan, että näin huomenna voitaisiin tehdä.

16.09 Päivi Räsänen kd: Arvoisa herra puhemies! Tämän koronaepidemian aikana lomautettujen ja työttömien määrä on kasvanut räjähdysmäisesti ja lomautuksiin tähtäävien yt-neuvottelujen piirissä on jo lähes puoli miljoonaa työntekijää, joten tämä etuuskäsittelyä hoitavien tahojen ruuhkautuminen on hyvin johdonmukainen seuraus tästä. On hieno asia, että näinkin nopeasti nyt hallitus toi tämän eduskunnan edellyttämän joustoesityksen, ja tätä päästään nyt varmasti ripeästi siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsittelemään.

Näitten muutosten tavoitteena on turvata työttömyysetuuden hakijan oikeus sosiaaliturvaan työttömyyden ajalta tilanteessa, jossa toimeenpanijoiden hakemuskäsittely on ruuhkautunut ja tämä voisi aiheuttaa näitä hakijan kannalta kohtuuttomia viivästyksiä työttömyysetuuksien maksamisessa. Käytännössä työttömän kannalta mielestäni kaikkein merkittävin muutos tässä on juuri tämä, että työttömyysetuutta voidaan maksaa hakemuksen perusteella ennakkona kuudelta kuukaudelta eikä siltä kahdelta kuukaudelta, joka tällä hetkellä on laissa. Tämä on hieno asia, että tämä tähän tulee.

Tietenkin on mahdollista, niin kuin täällä jo todettiin, että tämäkin lainsäädäntö voi mahdollistaa myös näiden etuuksien väärinkäyttöä, mutta se on se riski, joka tässä tilanteessa on valitettavasti otettava. Ja vaikka näitä koronarajoituksia onnekaassakin tapauksessa saataisiin nopeasti purettua, niin on oletettavaa, että monella toimialalla työllisyys ei ihan hetkessä parane. Voi olla, että esimerkiksi, vaikka nyt jossakin vaiheessa saataisiin sitten kulttuuritoiminta ja ravintolat ja teatterit aukeamaan, niin monet, varsinkin ikäihmiset, ovat todennäköisesti aika arkana niihin lähtemään, ja se voi sitten pidempään hyytymistä tällä alalla aiheuttaa. Mutta joustavuutta tarvitaan, ja sen vuoksi kiitos tästä esityksestä.

16.12 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäiseksi haluan kiittää ministeri Pekosta tästä esityksestä, jossa työttömyysetuutta voitaisiin maksaa ennakkona hakemuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2020 vp

sen perusteella enintään kuusi kuukautta sen kahden kuukauden sijaan. Samalla kiitän myöskin erinomaisesta vastauksesta kirjalliseen kysymykseeni, jonka jätin noin neljä viikkoa sitten.

Nämä työttömyyskassojen ongelmathan tulivat esiin erityisesti YTK:n elikkä tämän Loimaan kassan perusteella, koska siellä oli ruuhkautunut näitä hakemuksia, joita jo silloin 1.4., kun kirjallisen kysymykseni jätin, oli 375 000. Eli yt-neuvotteluita oli sen verran silloin ja lomautettuna ja kokonaan työttömänäkin jo 112 000, ja nyt tämä määrä on vain kasvanut. Mutta kun nämä YTK:n ongelmat tulivat julkisuuteen, niin itse olin yhteydessä useimpiin näistä suuremmista kassoista, ja sain kuulla, että vaikka heillä ei se ongelma vielä ollut käsillä niin suuri, niin olisi vain ajan kysymys, koska se näin olisi. Näin ollen kysymys ei tässä ole pelkästään yhdestä kassasta vaan useimpien kassojen tilanteesta ja tietysti Kelan tilanteesta myöskin. Olenkin tyytyväinen, että tässä vastauksessanne, jonka kirjallisessa kysymyksessä annoitte, kassoille myönnetään 20 miljoonaa euroa ja Kelalle 41 miljoonaa euroa. Nyt tässä vaiheessahan se ongelma koskee näitä hakemusten käsittelijä, mutta tietysti, jos meille tulee toinen aalto ja ongelma pitkittyy, niin sitten me olemme myöskin kysymyksessä, riittävätkö kassojen rahat ylipäättään näiden työttömyyskorvausten maksuun.

Lisäksi näiden kassojen kanssa asioidessa kävi ilmi, että kaikkein keskeisin pullonkaula näissä hakemuksissa oli palkan määrittäminen ja toinen se, että tulorekisterissä olivat puutteelliset tiedot. Tietysti tätäkin voidaan ratkaista sillä tavalla, että lisätään käsittelijöiden määrää tai helpotetaan prosesseja, mutta kaikkein isoin ongelma on todella se palkan määrittäminen. Julkisuudessa on myöskin ollut sellainen vaihtoehto esillä, että olisi otettu työnantajat tähän mukaan sillä tavalla, että heitä olisi käytetty apuna työttömyyskorvausten määrittelyssä, koska heillä on se kaikkein viimeisin tieto siitä, paljonko nämä henkilöt ovat ansainneet ja kuinka pitkältä ajalta ja sitten myöskin se yhteys sinne kassoihin. Mutta nyt sitten päädyttiin tähän ennakkohakemuksen perusteella, elikkä ennakkona enintään kuusi kuukauden kahden kuukauden sijaan, ja sekin on erittäin hyvä vaihtoehto. Pääasia on se, että me emme jätä näitä ihmisiä tyhjän päälle. Tämä tilanne koronakriisin osalta on tullut niin nopeasti kaikkien käsille, että on ensiarvoisen tärkeää, että tähän kysymykseen on puututtu pikaisesti.

Ja kuten todettu, niin kiitän edelleen ministeriä tästä avauksesta.

16.16 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys on hyvä, ja niin kuin täällä monessa puheenvuorossa on todettu, nopeasti reagoitiin täältä salista tulleeseen toiveeseen. Tuo ministeri Pekosen mainitsema Kelan kannanotto nyt hiukan tuon työttömyysturvan osalta hämmensi itseäni.

Nyt lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvan perusteisiin ja käsittelyyn on inhimillisesti työttömän osalta todella tärkeä muutos niin työttömyysturvasäännösten kuin hakemusten käsittelyprosessien suhteen, ja toivottavasti sitten tämän reilun 8 miljoonan euron lisärahoitus myös sitten tuossa lisätalousarvio kolmosessa hyväksytään. Esitystä pitää myös kiittää siitä, että se ylettyy tuonne pitkälle syksyyn, lokakuun loppuun asti.

Eniten toimeentulotuen ja työmarkkinatuen käsittelyissä työmäärää aiheuttavat palkkatyöstä saatava työtulon sovittelu, ja erityisestihän tämä koskee sitten pienipalkkaista ravintola- ja palvelualaa, joissa myös palkan lisäksi haetaan soviteltua päivärahaa ja monesti myös sitten asumistukea ja toimeentulotukea, ja nämä ovat ehkä työläämpiä prosesseja sit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2020 vp

ten niin Kelalla kuin työttömyyskassassakin. On hyvä, että näitäkin säännöksiä työttömyysetuuden sovittelun osalta nyt sitten pikkusen tässä yhteydessä viilataan.

Lainmuutokset työmarkkinatuen tarveharkinnan poistamisesta sekä työmarkkinatuen osittamisesta ovat inhimillisiä päätöksiä ja voivat monelle tuoda myös pientä helpotusta hetkellisesti sinne arkeen. Lisäksi työttömyysetuuden maksaminen ilman päätöstä ennakkona helpottaa käsittelijöiden aivan tolkutonta työkuormaa tällä hetkellä niin työttömyyskassoissa kuin tuolla Kelallakin.

Jos suhteuttaa sitten lakipaketin kustannusvaikutuksia, se on reilu 8 miljoonaa valtion ja kuntien osalta. Se on vähän suhteessa siihen monen kodin ja työttömän kriisiajan arjen ja toimeentulon helpottamiseen. Hallitukselta hyvää valmistelua, on tartuttu aivan oikeisiin asioihin työttömien ja lomautettujen tukien sekä erityisesti myös sitten käsittelyprosessien ja resurssien joustamisen näkökulmasta.

16.19 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Yritän puhua lyhyesti ja olla kajoamatta niihin hyviin esittelyperusteisiin, joita ministeri täällä jo toi esille, ja toisaalta kollegat ovat tässä käyttäneet hyviä puheenvuoroja, yritän myös olla toistamatta niitä, minkä jälkeen tietysti voi kysyä, mitä haluan siis tällä kertaa sanoa. Haluan sanoa kaksi asiaa:

Ensimmäinen on tosi lyhyt, ja se on se, että juuri tällaisia lakeja pitää nyt tehdä nopeasti. Tämä on erinomainen esimerkki siitä, että me sujuvoitamme ja nopeutamme näitä prosesseja ja saamme sosiaaliturvan näiltä osin pelaamaan vaikeassa tilanteessa todella hyvin.

Toinen asia on vähän laajempi ja periaatteellisempi, ja se liittyy siihen, että usein, kun me puhumme työttömyysturvasta, keskustelussa voi olla semmoisia ideologisia sävyjä, että helposti annetaan ymmärtää, että kysymys on nyt jostakin almusta taikka köyhäinavusta tai jostakin tämmöisestä. Haluaisin muistuttaa, että meidän sosiaaliturvamme, joka on erittäin laaja kokonaisuus — se on 70 miljardia meidän 240 miljardin kansantaloudestamme — jakaantuu periaatteessa kahteen osaan: sosiaali- ja terveyspalveluihin ja sitten rahallisiin etuuksiin. Rahalliset etuudet ovat Suomessa pääasiassa sosiaalivakuutus pohjaisia, ja siellä on kolme isoa ryhmää: tietenkin eläkevakuutus, joka muodostaa yksin jo melkein puolet tästä 70 miljardin sosiaaliturvakokonaisuudesta, työttömyysvakuutus ja sairausvakuutus. Eli kysymys on historiallisesti siitä, että aluksi työntekijät, useimmiten juuri ammatillisesti järjestäytyneet työntekijät, ovat ymmärtäneet, että taloudellisten suhdanteiden muuttuessa on järkevää vakuuttautua mahdollisesti tulevan työttömyysuhan varalta, ja niin sanotusti hyvänä aikana kerätään tätä vakuutta, joka sitten tilanteen langetessa päälle on käytettävissä. Sittemminhän tämä on laajentunut yrittäjiin, niin kuin tiedämme, ja esimerkiksi Loimaan kassa äsken edustaja Kauman puheenvuorossa mainittiin. Mutta halusin nimenomaan muistuttaa tästä, että kysymys ei ole nyt mistään almuista eikä köyhäinavusta, vaan kyse on meillä yhteiskunnan jäsenten, pitkälti ammatillisesti järjestäytyneen työväenliikkeen luomasta vakuutus pohjaisesta järjestelmästä, jota me nyt käytännössä tiettyillä prosessimuutoksilla sujuvoitamme niin, että se tässäkin vaikeassa tilanteessa toimii mahdollisimman hyvin, eli työttömyysvakuutuksesta.

16.21 Heikki Autto kok: Arvoisa puhemies! Suomalaiset ovat sitkeää kansaa, ja olemme selvinneet monenlaisista vaikeuksista, ja selviämme myös näistä. Vanhalla kansalla on monia hyviä viisauksia, ja yksi osuvimmista on se, että hätä keinot keksii. On ollut hyvä havaita, kuinka nopeasti on pystytty valmistelemaan lainsäädäntöön parannuksia siltä osin, kuin on tarvittu vaikkapa yrittäjille mahdollisuus hetkellisesti keskeyttää yritystoimintan-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2020 vp

sa ja siirtyä työttömyysturvan piiriin ilman, että yritystoimintaa joudutaan ajamaan alas, tai kuinka saadaan joustoja aikaan työttömyysturvajärjestelmäämme, jotteivät perheiltä lopu rahat tililtä. Näin ollen haluan kiittää hallitusta siitä, että on ryhdytty rivakasti toimiin, ja toivon tietysti, että niistä hyvistä käytännöistä, joita voidaan tällaisen hädän hetkellä oppia, otetaan kaikki oppi ja hyöty irti myös normaalioloissa, joissa aivan samalla tavalla voi tulla vastaan tilanteita, joissa vaikkapa yrittäjä tarvitsee työttömyysturvaa, ja mitäpä sitä kovin byrokraattisena pitämään sitä palkansaajankaan työttömyysturvan saantia.

Mutta kiitos ministerille tämän lakihankkeen edistämisestä.

16.23 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää edustajia erittäin hyvästä keskustelusta, ja hyvästä keskustelusta aina syntyy myöskin hyviä eväitä hallitukselle, kuten tässäkin keskustelussa on ilmi käynyt.

Valiokunnan puheenjohtaja Vehviläinen tuossa totesikin, että tätä esitystä on valmisteltu yhteistyössä Kelan ja työttömyyskassojen edustajien kanssa. Ja on todella tärkeää huomioida, että juuri työttömyysturvan maksajien eli Kelan ja kassojen asiantuntemus omassa työssään on otettu huomioon ja tätä asiantuntemusta on myöskin tätä esitystä valmisteltaessa arvostettu. Työttömyyskassat ja Kela ovat myöskin parhaita asiantuntijoita oman työnsä järjestämisessä, ja tämä ilmenee myös siitä, että tämä on tässä työttömyysturvalaisakin tunnustettu. Haluan todeta, että edelleen me jatkamme myös toimeenpanijoiden kanssa muiden mahdollisten sujuvoittamistoimenpiteiden eteenpäinviemistä.

Edustaja Viljanen ja monet muutkin edustajat tuossa totesivat, että aikataulu on kiireinen, ja se todella pitää paikkansa näissä poikkeusoloissa ja asettaa myöskin omat haasteensa sekä valmistelijoille että myöskin täällä eduskunnassa kansanedustajille valiokunnissa. Haluan todeta, että olen iloinen siitä valiokunnan asiantuntemuksesta ja hyvästä yhteistyöstä, jota varmasti voimme tämänkin esityksen osalta nyt pikaisesti tehdä, että saamme vietyä tämän esityksen läpi.

Vaikka hakemuskäsittelyssä ei ole vielä ilmennyt ruuhkaa, niin on aivan selvää, että hakemuksia tulee valitettavasti lisää, ja siksi on tärkeää, että me varaudumme nyt myöskin näillä toimenpiteillä siihen, että etuuksien maksatus on aikaisempaa sujuvampaa myöskin jatkossa. Toisaalta tietenkin me toivomme, että tämä tilanne normalisoituu pian eikä lomautusten tai irtisanomisten tarve tässä enää pitkittyisi ja siltä osin tekisimme niin sanotusti turhaa työtä. Ja voin vakuuttaa, että tämän turhan työn tekisin kyllä mielelläni. Toivon todella, että tilanne normalisoituu.

Edustaja Juusolle haluan todeta, että tämä hallituksen esitys ei ole sidottu näihin hallituksen rajoittamistoimenpiteisiin eli tämä on voimassa sinne lokakuun loppuun asti, jos näin eduskunnassa päätetään, ja siltä osin tätä esitystä voidaan hyödyntää myöskin pitkälle sinne syksyyn.

Edustaja Räsänen nosti esiin nuo mahdolliset väärinkäytökset. Totean, että Kelan selvitysten mukaan väärinkäytöksiä on erittäin vähäisessä määrässä hakemuksia. Ja tässä toimii samalla tavalla tämä jälkikäteisvalvonta kuin ihan normaalisti muissakin etuusmaksatussissa.

Edustaja Kaumalle kiitos kannustavasta puheenvuorosta, ja totean vielä, että Työllisyysrahaston ja kassojen maksuvalmiutta seurataan tarkoin ja siihen myöskin reagoidaan tarvittaessa lisäbudjetilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 63/2020 vp

16.26 **Kimmo Kiljunen sd:** Arvoisa puhemies! En halua pitkittää tätä keskustelua lainkaan, mutta puheenvuoroni oli tuolta pudonnut pois aikaisemmassa vaiheessa.

Haluaisin kiittää hallitusta näistä säädöksistä, joita nyt ollaan tehty ja joilla pyritään helpottamaan näiden työttömyysetuuksien saamista. Tässä selkeästi halutaan sujuvoittaa tätä, tämä tilanne on kaoottisesti tulossa päälle. Ja tuolla on vaikeita tilanteita koko ajan, kun ruuhkautuvat ne asiat niin valtavassa määrin, ja pakkohan tässä on niin sanotusti byrokraatian aidosti joustaa, vaikka tämä on poikkeustilanne — emmehän me voi tällä tavalla näitä joustoja tehdä jatkossa.

Tähän liittyvät myöskin nämä työmarkkinatukeen tehtävät helpotukset niissä hakemusmenettelyissä, muun muassa nyt on näitä yksinyrittäjiä tulossa yhä enemmän hakemaan. Tämä on toinen kulma, mutta on kysymys joka tapauksessa samasta asiasta, jossa heidänkin kohdallaan pyritään nyt helpottamaan tätä työmarkkinatuen saamista ja työttömyysetuuksien saamista. — Kiitos näistä toimista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.